

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS pārbaudes lietā Nr. 2022-29-16B

Rīgā

01.07.2022

Uz 06.09.2021. Nr. 21401-1-O

Nr. 6-6/21

[personai A]
Zvērinātam advokātam [personai B]
[e-pasta adrese]

Par tiesību uz īpašumu ierobežojumu

Tiesībsargs ir saņēmis [personas A] pārstāvja zvērināta advokāta [personas B] 2021. gada 10. augusta iesniegumu (reģistrētu 11.08.2021. ar Nr. 1187).

Sakarā ar saņemto informāciju [personai B] tika nosūtīts lūgums precizēt informāciju. Informācijas precizējumi saņemti 06.09.2021.

No sākotnējā iesnieguma un precizējumiem saprotams, ka [persona B] pārstāv [personas A] intereses saistībā ar viņa mantai uzliktu arestu kriminālprocesa Nr. [...] ietvaros. No Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamās informācijas redzams, ka kriminālprocesā Nr. [...] ir izdalīts process par noziedzīgi iegūtu mantu, kurā Ekonomisko lietu tiesa 2021. gada 13. septembrī pieņēmusi lēmumu par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu. Rīgas apgabaltiesa 2022. gada 11. janvārī pirmās instances tiesas lēmumu atstāja negrozītu. Lēmums nav pārsūdzams.

Iesniegumā izteikts viedoklis par to, ka kriminālprocesa ietvaros tika pārsniegts aresta mantai maksimāli pieļaujamais termiņš. Turklāt, kā norādīts iesniegumā, iespējami divi veidi, kā šis termiņš būtu rēķināms, turklāt abos gadījumos iesniedzēja ieskatā tas nav ievērots.

Iesniedzējs norāda, ka [personas A] tiesības rīkoties ar savu īpašumu ir ierobežotas jau no tā brīža, kad Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests (pašlaik Finanšu izlūkošanas dienests) laikā no 2018. gada 25. jūlija līdz 2018. gada 4. septembrim izdeva virkni rīkojumu iesaldēt a/s "Citadele banka" vairākos kontos esošos [personas A] naudas līdzekļus, tādējādi aizskarot [personas A] Latvijas Republikas Satversmes 105. pantā garantētās pamattiesības uz īpašumu. Iesniedzēja ieskatā, ar šo brīdi būtu skaitāms no Kriminālprocesa likuma (KPL) 314. panta ceturrtās daļas izrietošais tiesību ierobežošanas termiņš.¹ Iesniedzējs pauž viedokli, ka tas atbilstot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas izpratnei par Eiropas

¹ KPL 314.panta ceturrtā daļa: "Ja termiņš attiecas uz personas tiesību atņemšanu vai ierobežošanu, par tā sākumu uzskatāms faktiskais tiesību atņemšanas vai ierobežošanas brīdis, bet par termiņa beigām — likumā vai lēmumā noteiktā termiņa faktiskais izbeigšanās brīdis (stunda vai diena)."

Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas 6. panta piemērošanu. Tādējādi maksimālais tiesību ierobežošanas (aresta mantai) termiņš beidzās 2020. gada 25. maijā, uz ko [persona A] tiesiski paļāvies.

Vienlaikus iesniegumā norādīts, ka gadījumā, ja aresta mantai termiņš skaitāms no brīža, kad kriminālprocesā Nr. [...] pieņemts lēmums par aresta uzlikšanu mantai, tad tas, ņemot vērā tā pagarināšanu trīs reizes kopā par deviņiem mēnešiem, ir iztecējis 2021. gada 30. maijā, nevis 2021. gada 6. jūnijā.

Tādējādi 2021. gada 3. jūnijā pieņemtais lēmums par procesa uzsākšanu par noziedzīgi iegūtu mantu un procesa par noziedzīgi iegūtas mantas nodošanu izlemšanai tiesai ir pieņemts, pārkāpjot Kriminālprocesa likuma 389. panta otro daļu, un nevar būt spēkā. Tādējādi tiek pārkāptas [personas A] tiesības uz īpašumu un tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, apdraudot tiesības uz taisnīgu tiesu.

Iesniegumā izteikti lūgumi ierosināt pārbaudes lietu, sniegt atzinumu par Kriminālprocesa likuma 389. panta pirmās prim daļas un otrās daļas interpretāciju.

Izvērtējot iesniegumā norādītos apstākļus, pielikumos pievienoto dokumentāciju un Tiesu informācijas sistēmā aplūkoto informāciju, konstatējams, ka kriminālprocesā Nr. [...] tiesvedība par noziedzīgi iegūtu mantu ir noslēgusies, atzīstot ka manta iegūta noziedzīgi. Tādējādi [personai A] pēc būtības vairs nepastāv īpašuma tiesības uz mantu, kas norādīta iesniegumā.

Tomēr, lai veicinātu vienveidīgu izpratni par arestu mantai regulējošo tiesību normu piemērošanu, **tika ierosināta pārbaudes lieta** par maksimāli pieļaujamā aresta mantai termiņa iespējamu neievērošanu, kas varēja novest pie [personas A] Latvijas Republikas Satversmes 105. pantā nostiprināto tiesību uz īpašumu pārkāpuma, vērtējot tiesisko situāciju, kāda pastāvēja uz iesnieguma Nr. 1187 iesniegšanas brīdi.

Ņemot vērā, ka iesniegumā izteikts viedoklis par diviem dažādiem veidiem, no kura laika, pēc iesniedzēja ieskata, varētu tikt rēķināts [personas A] tiesību ierobežojumu termiņš, tad par katru no šiem veidiem tiks sniegti tiesībsarga apsvērumi atsevišķi.

1. No iesnieguma saprotams, ka laikā no 2018. gada 25. jūlija līdz 9. septembrim Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests izdeva vairākus rīkojumus iesaldēt a/s "Citadele banka" kontos esošos [personas A] naudas līdzekļus. Tādējādi faktiski no 2018. gada 25. jūlija [personai A] ir ierobežotas tiesības rīkoties ar šo īpašumu jeb mantu, kas pēc savas būtības esot pielīdzināms arestam mantai. Šādā gadījumā aresta mantai maksimāli pieļaujamais termiņš esot notecējis 2020. gada 25. maijā.

Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmais, otrais un trešais teikums noteic, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Valstij ir pienākums veicināt un atbalstīt īpašuma tiesības, tomēr no otras puses valstij ir arī tiesības noteiktā apjomā un kārtībā iejaukties īpašuma tiesību izmantošanā.² Tādējādi tiesības uz īpašumu nav absolūtas un nav neierobežotas.

Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) Pirmā protokola 1. panta pirmā daļa noteic: "Jebkurai fiziskai vai juridiskai personai ir tiesības uz īpašumu. Nevienam nedrīkst atņemt viņa īpašumu, izņemot, ja tas notiek sabiedrības interesēs un apstākļos, kas noteikti ar likumu un atbilst vispārējiem starptautisko tiesību principiem." Savukārt Konvencijas Pirmā protokola 1. panta otrā daļa paredz, ka minētie nosacījumi nekādā veidā nedrīkst ierobežot valsts tiesības izdot tādus likumus, kādus

² Satversmes tiesas 16.12.2005. sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 21. punkts.

tā uzskata par nepieciešamiem, lai kontrolētu īpašuma izmantošanu saskaņā ar vispārējām interesēm vai lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu vai sodu samaksu.

Jebkura iejaukšanās īpašuma tiesību izmantošanā var tikt attaisnota vienīgi ar sabiedrības interesēm, turklāt šādas iejaukšanās pamatojumam ir jābūt nostiprinātam likumā³. Iejaukšanās nedrīkst būt patvaļīga. Iejaukšanās likumības prasība paredz nosacījumu, ka nacionālajā likumā ir jābūt paredzētiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret valsts patvaļīgu iejaukšanos personas pamattiesību baudīšanā⁴, kas ietver arī prasību sniegt indivīdam saprātīgas iespējas nodot savu lietu izskatīšanai attiecīgajām iestādēm, lai efektīvi apstrīdētu pasākumus, kuri ierobežo tiesības, kuras garantē šis pants⁵.

Savukārt Eiropas Padomes Konvencijas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju 3. panta pirmā daļa noteic ikvienas valsts tiesības un pienākumu pieņemt tādus normatīvos un cita veida aktus, kas var būt nepieciešami, lai tā varētu konfiscēt nozieguma rīkus un noziedzīgi iegūtos līdzekļus vai īpašumu, kura vērtība atbilst šādu noziedzīgi iegūto līdzekļu un legalizētā īpašuma vērtībai.

Nemot vērā iesniegumā norādītos apstākļus, netiek apšaubīts tas, ka [personai A] sākot ar 2018. gada 25. jūliju tika ierobežotas tiesības uz īpašumu, jau pirms kriminālprocesa Nr. [...] uzsākšanas, kas izpaudās kā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta izdotie rīkojumi bankai "Citadele" iesaldēt [personai A] piederošajos kontos esošos līdzekļus, kas pieņemti Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas likumā (NILLNL) paredzētajā kārtībā.

Tādējādi ir noskaidrojams, vai minētie īpašuma tiesības ierobežojošie pasākumi ir pēc būtības pielīdzināmi arestam mantai kā īpašuma tiesību ierobežošanas pasākumam, un vai līdz ar to varētu uzskatīt, ka aresta mantai maksimāli pieļaujamais termiņš ir skaitāms no brīža, kad tika izdoti kontroles dienesta līdzekļu iesaldēšanas rīkojumi.

NILLNL 1. panta 19. punktā ir noteikts, kas šā likuma izpratnē ir saprotams ar jēdzienu "līdzekļu iesaldēšana". Tas ir liegums jebkādi līdzekļu kustībai un darījumiem, arī pārvedumiem, grozījumiem, maiņai, izmantošanai, piekļuvei tiem vai rīcībai ar tiem, kuras rezultātā jebkādā veidā varētu mainīties šo līdzekļu apjoms, summa, atrašanās vieta, īpašnieks, valdītājs, raksturīgās iezīmes vai mērķis vai rasties citas izmaiņas, kas varētu padarīt iespējamu līdzekļu izmantošanu, tostarp vērtspapīru portfeļa pārvaldību.

Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei bankas kontu iesaldēšana tiek uzskatīta par līdzekļu izmantošanas kontroles pasākumu. Tās mērķis ir šo līdzekļu īpašnieka atturēšana no turpmākas līdzekļu izmantošanas.⁶ Šim pasākumam ir noteikts piemērošanas termiņš, un tā uzdevums ir nodrošināt **iespējamo** līdzekļu konfiskāciju nākotnē.

Rīkojumu izdošanas brīdī spēkā esošā NILLNL 32.¹ panta pirmā daļas redakcija paredzēja, ka kontroles dienestam ir tiesības izdot likuma subjektam (piemēram, bankai) vai valsts informācijas sistēmas pārzinim saistošu rīkojumu par līdzekļu iesaldēšanu, ja rodas pamatotas aizdomas, ka notiek vai ir veikts noziedzīgs nodarījums, tai skaitā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, terorisma finansēšana vai šo noziedzīgo nodarījumu mēģinājums.

Savukārt NILLNL 32.² panta pirmajā daļā bija noteikts kontroles dienesta pienākums izvērtēt, vai sākotnēji likuma subjekts (banka) ir rīkojies atbilstoši NILLNL 32. panta prasībām, vai noteiktais tiesību ierobežojums ir samērīgs. Vienlaikus NILLNL bija noteikts termiņš, kādā kontroles dienests apkopo un analizē iegūto informāciju, proti, 40 dienas ar iespēju termiņu pagarināt vēl par 40 dienām izņēmuma gadījumos. Turklāt atbilstoši tobrīd

³ ECT Lielās palātas 22.06.2004. spriedums lietā Broniowski v. Poland, 147.punkts.

⁴ ECT 24.11.2005. spriedums lietā Capital Bank AD v. Bulgaria, §134.

⁵ ECT 18.12.2008. spriedums lietā "Saccoccia v.Austria" p.89, ar atsauci uz 01.04.2010. lietā "Denisova and Moiseyeva v. Russia", p.59 un citām.

⁶ ECT 22.02.1994. spriedums lietā "Raimondo v. Italy", §29.

spēkā esošajai NILLNL 32. panta sestajai daļai kontroles dienests atceļ izdoto rīkojumu par līdzekļu iesaldēšanu, ja klients ir sniedzis pamatotu informāciju par līdzekļu izcelsmes likumību. Ja kontroles dienesta ievāktā informācija rada pamatotas aizdomas, ka attiecīgā persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, tajā skaitā veikusi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai šo darbību mēģinājumu, tad kontroles dienests sniedz informāciju pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai.

Vienlaikus NILLNL 34. un 35. pants paredzēja personai sūdzības iesniegšanas iespēju par kontroles dienesta izdotajiem rīkojumiem īpaši pilnvarotam prokuroram 30 dienu laikā no dienas, kad tā saņēmusi rīkojuma kopiju. Īpaši pilnvarota prokurora lēmums savukārt bija pārsūdzams ģenerālprokuroram, kura lēmums ir galīgs.

Kā redzams no iesniegumam pievienotās Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta 2018. gada 5. oktobra vēstules Nr. 3-9.1/MZ-18-481, tad rīkojums par [personai A] piederošo kontu a/s "Citadele banka" iesaldēšanu izdots 2018. gada 5. oktobrī, un tā termiņš ir līdz 2018. gada 19. novembrim. Vienlaikus saskaņā ar iepriekš citētajām NILLNL tiesību normām [personai A] bija tiesības iesniegt īpašuma (naudas līdzekļu) likumību apliecinošus dokumentus, kā arī bija tiesības iesniegt sūdzību īpaši pilnvarotam prokuroram, lai izvērtētu rīkojuma likumību un pamatotību, ko [persona A] arī izdarīja. Tādējādi tiesībsargam nerodas šaubas par [personas A] tiesību uz īpašumu ierobežojuma likumību.

Kaut gan Augstākā tiesa ir atzinusi Finanšu izlūkošanas dienesta izdoto rīkojumu nozīmi kriminālprocesuālo mērķu sasniegšanā⁷, tomēr, tiesībsarga ieskatā, nav pamata to uzskatīt par kriminālprocesa priekšnoteikumu vai kriminālprocesa sastāvdaļu. Kā norāda arī Augstākā tiesa, rīkojuma izdošanas brīdī nav skaidri zināms, vai tiks uzsākts kriminālprocess⁸. Tādējādi tas ir patstāvīgs personas īpašuma tiesību ierobežošanas mehānisms. Finanšu izlūkošanas dienesta rīkojuma mērķis bija un ir **nekavējoties novērst** jebkādu darbību veikšanu ar konkrēto mantu, ja rodas pamatotas aizdomas, ka notiek vai ir veikts noziedzīgs nodarījums, tai skaitā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, terorisma finansēšana vai šo noziedzīgo nodarījumu mēģinājums. Savukārt lēmuma par arestu mantai mērķis saskaņā ar KPL 361. pantu ir **nodrošināt procesuālo izdevumu un cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu**, iespējamo noziedzīgi iegūtas **mantas atdošanu pēc piederības** īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas, līdzekļu, ko persona guvusi, realizējot šādu mantu, noziedzīgi iegūtās mantas izmantošanas rezultātā gūto augļu vai ar noziedzīgu nodarījumu saistītās mantas **konfiskāciju** un arī iespējamo mantas **konfiskāciju kā papildsodu**.

Turklāt arests mantai ir uzliekams ar procesa virzītāja lēmumu, kuru ir apstiprinājis izmeklēšanas tiesnesis (KPL 361. panta trešā daļa), uzsākta kriminālprocesa ietvaros. Saskaņā ar KPL 40. pantu izmeklēšanas tiesnesis kontrolē cilvēktiesību ievērošanu kriminālprocesos likumā noteiktajos gadījumos. Tādējādi secināms, ka aresta mantai lēmuma pieņemšanas un apstiprināšanas laikā tiek vērtēti citi apstākļi un mērķis, ar ko konkrētajā situācijā attaisnojama personas īpašuma tiesību ierobežojuma nepieciešamība un šāda ierobežojuma atbilstība cilvēktiesībām, lai nepieļautu nesamērīgu iejaukšanos personas dzīvē. Vienlaikus KPL paredz savu aizskartā mantas īpašnieka tiesību aizsardzības mehānismu, kas noteikts KLP 111.¹ pantā. Turklāt KPL neparedz ne procesa virzītāja, ne izmeklēšanas tiesneša tiesības pārvērtēt uz NILLNL pamata pieņemtā līdzekļu iesaldēšanas rīkojuma pieņemšanas tiesiskumu vai pamatotību.

Tādējādi, tiesībsarga ieskatā, lēmums par aresta uzlikšanu mantai kriminālprocesā pēc savas būtības kā īpašuma tiesību ierobežojums ir pilnībā nošķirams no Finanšu izlūkošanas

⁷ Augstākās tiesas 04.03.2008. lēmuma lietā SKA 140/2008 12.punkts.

⁸ Turpat.

dienesta izdotā rīkojuma par līdzekļu iesaldēšanu. Lēmumā par aresta uzlikšanu mantai tiek izvērtēts cits apstākļu kopums, kā arī tam ir jāatbilst stingrākiem kvalitātes un satura kritērijiem, kuri ir noteikti KPL 320. pantā. Turklāt šiem lēmumiem ir noteikti atšķirīgi tiesību aizsardzības mehānismi, ja persona uzskata, ka viņas tiesības ir aizskartas. Tādējādi nav saskatāms pamats aresta mantai termiņa attiecināšanai uz laika periodu, pirms ir uzsākts kriminālprocess un pieņemts lēmums par aresta uzlikšanu mantai Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

2. Iesniegumā arī izteikts viedoklis, ka gadījumā, ja aresta mantai termiņš skaitāms no brīža, kad kriminālprocesā Nr. [...] pieņemts lēmums par aresta uzlikšanu mantai, tad tas, ņemot vērā tā pagarināšanu trīs reizes kopā par deviņiem mēnešiem, ir izteicējis 2021. gada 30. maijā, nevis 2021. gada 6. jūnijā.

Kā iepriekš jau tika norādīts, tad īpašuma tiesību ierobežojumam ir jābūt noteiktam ar likumu. Tiesībsarga ieskatā, situācijās, kad nav ievērots likumā maksimāli pieļaujama tiesību ierobežošanas termiņš, ir pieļauts personas pamattiesību pārkāpums, jo tiesību ierobežošana turpinājusies bez likumiska pamata.

Atbilstoši iesniegumā un tā pielikumos norādītajai informācijai kriminālprocess Nr. [...] ir uzsākts 2018. gada 25. oktobrī pēc Krimināllikuma 195. panta trešās daļas par iespējamu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju lielā apmērā.

Savukārt 2018. gada 26. oktobrī izmeklētājs [...] pieņēmis lēmumu par aresta uzlikšanu mantai, kuru 2018. gada 30. oktobrī apstiprinājusi Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesnese [...]. Lēmums nosūtīts a/s “Citadele banka”, kura to izpildījusi 2018. gada 6. novembrī.

Kriminālprocesa ietvaros vairākas reizes tika pieņemti lēmumi par aresta mantai termiņa pagarināšanu, proti, 2020. gada 24. augustā, 2020. gada 26. novembrī, 2021. gada 11. februārī. Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūrā 2021. gada 3. jūnijā apstiprināts procesa virzītāja lēmums par procesa uzsākšanu par noziedzīgi iegūtu mantu un procesa nodošanu izlemšanai tiesai. Tajā pašā dienā Ekonomisko lietu tiesā saņemts pieteikums par noziedzīgi iegūtu mantu kriminālprocesā Nr. [...].

Saskaņā ar tiesas viedokli aresta mantai maksimāli pieļaujama termiņš rēķināms no 2018. gada 6. novembra, kad a/s “Citadele banka” izpildīja 2018. gada 30. oktobrī tiesas apstiprināto lēmumu par aresta uzlikšanu mantai un secīgi, izmantojot visas KPL 389. pantā paredzētās termiņa pagarināšanas iespējas, ir līdz 2021. gada 6. jūnijam. Šāds viedoklis pamatots ar KPL 314. panta ceturto daļu, kas noteic, ja termiņš attiecas uz personas tiesību atņemšanu vai ierobežošanu, par tā sākumu uzskatāms faktiskais tiesību atņemšanas vai ierobežošanas brīdis, bet par termiņa beigām — likumā vai lēmumā noteiktā termiņa faktiskais izbeigšanās brīdis (stunda vai diena).

Tādējādi secināms, ka pastāv strīds par to, kas ir pieņemams par faktisko sākuma brīdi personas īpašuma tiesību ierobežojuma termiņa skaitīšanai, kas ir būtiski, vērtējot noteiktā īpašuma tiesību ierobežojuma atbilstību KPL prasībām.

Vērtējot tiesisko regulējumu, kāds ir paredzēts KPL attiecībā uz arestu mantai, uzmanība ir vēršama uz KPL 361.¹ panta otrās daļas pirmo teikumu, kas noteic, ka, uzliktot arestu mantai, tās īpašniekam, valdītājam, lietotājam vai turētājam **paziņo par aizliegumu ar to rīkoties** vai to lietot, kā arī par kriminālprocesā aizskartā mantas īpašnieka tiesībām. Ieskatoties 2017. gada 22. jūnijā pieņemtā likuma “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, ar kuriem KPL iekļauts 361.¹ pants, anotācijā, redzams, ka šā panta otrā daļa ir iekļauta, lai izpildītu Latvijas Republikas starptautiskās saistības, tajā skaitā Palermo konvencijas⁹ 2. panta

⁹ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija pret transnacionālo organizēto noziedzību, <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1474-apvienoto-naciju-organizācijas-konvencija-pret-transnacionalo-organizeto-noziedzibu>

f) punktu, Varšavas konvencijas¹⁰ 1. panta g) punktu, Vīnes konvencijas¹¹ 1. panta (1) daļu. Vienlaikus anotācijā norādīts, ka ikvienā gadījumā, kad tiek uzlikts arests mantai, tās īpašniekam, valdītājam, lietotājam vai turētājam paziņo par aizliegumu ar to rīkoties vai to lietot.¹²

Piemēram, Palermo konvencijas 2. panta f) punktā norādīts, ka "aresta uzlikšana" vai "izņemšana" nozīmē uz laiku **aizliegt** nodot, pārveidot, rīkoties ar vai pārvietot īpašumu, vai arī uz laiku pārņemt īpašumu savā uzraudzībā vai kontrolē saskaņā ar tiesas vai citas kompetentas institūcijas rīkojumu. Varšavas un Vīnes konvencijās šis formulējums ir faktiski identisks.

Tulkojot šo KPL tiesību normu ar teleoloģisko tulkošanas metodi, secināms, ka likumdevējs, paredzot, ka lēmuma par arestu mantai faktiskā izpilde var nesakrist ar tā pieņemšanas laiku, ir izveidojis mehānismu, kā mantas īpašniekam laikus ne tikai paziņot par pieņemto lēmumu, bet arī paziņot par aizliegumu rīkoties ar mantu, tajā skaitā līdz brīdim, kad kāds no šā panta pirmajā daļā norādītajiem subjektiem faktiski uzsācis tā izpildi. Tāad aizskartajam mantas īpašniekam rodas pienākums atturēties no jebkādam darbībām ar mantu nevis no lēmuma par aresta uzlikšanu mantai pieņemšanas vai faktiskās izpildes brīža, bet jau no brīža, kad viņam ir paziņots par šādu pienākumu, kas būtu uzskatāms par lēmuma izpildi attiecībā pret pašu aizskarto mantas īpašnieku.

Pretējā gadījumā būtu diskutējama nepieciešamība KPL 361.¹ panta otrās daļas pirmā teikuma prasībai papildus lēmuma par arestu mantai nosūtīšanai un informēšanai par aizskartā mantas īpašnieka tiesībām paziņot personai arī par aizliegumu ar to rīkoties.

Likumdevēja mērķis, tiesībsarga ieskatā, bija ierobežot mantas īpašnieka tiesības rīkoties ar mantu jau ar brīdi, kad tas ir uzzinājis par lēmuma par aresta uzlikšanu mantai pieņemšanas faktu un viņam ir paziņots par aizliegumu ar to rīkoties, lai novērstu risku, kad aizskartās mantas īpašnieks, iespējams, pat vēl nezinot par pieņemto aresta mantai lēmumu un kamēr tas nav izpildīts, turpina ar to rīkoties, iespējams, neapzināti pārkāpjot noteikto tiesību ierobežojumu.

Secīgi, tiesībsarga ieskatā, personas tiesības rīkoties ar savu mantu faktiski tiek ierobežotas (uzsākta lēmuma izpilde) jau ar brīdi, kad pašai personai ir paziņots par aizliegumu rīkoties ar mantu vai vismaz ir paziņots par lēmuma par arestu mantai pieņemšanas faktu.

Tādējādi tiesībsargs uzskata, ka, aizlieguma rīkoties ar arestēto mantu paziņošana ir pietiekami būtiska kriminālprocesuāla darbība, lai efektīvi uzsāktu īstenot vienīgo kriminālprocesā paredzēto līdzekli, arestu mantai, kura mērķis ir aizsargāt īpašumu no prettiesiskas tā tālākas izmantošanas, vienlaikus ierobežojot personas tiesības uz īpašumu.¹³

Tādējādi konkrētajā gadījumā, lai secinātu, vai kriminālprocesā Nr. [...] ir ievērots KPL 389. pantā pieļaujamais maksimālais aresta mantai piemērošanas termiņš, būtiski ir noskaidrot, kad [persona A] ir saņēmis paziņojumu par lēmuma par aresta uzlikšanu mantai pieņemšanu un par aizliegumu rīkoties ar konkrēto mantu.

Atbildot uz tiesībsarga lūgumu sniegt papildu informāciju, [personas A] pārstāvis [persona B] ir norādījis, ka [personai A] 2018. gada 2. novembrī tika paziņots aresta mantai uzlikšanas fakts, nosūtot lēmuma kopiju, un daļēji izskaidrotas aizskartās mantas īpašnieka

¹⁰ Eiropas Padomes konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju, <https://likumi.lv/ta/id/203016-par-eiropas-padomes-konvenciju-par-noziedzigi-iegutu-lidzeklu-legalizacijas-un-terorisma-finansesanas-noversanu-ka-ari-so-lidzeklu-meklesanu-iznemsanu-un-konfiskaciju>

¹¹ Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencija pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālu apriti, <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1203>

¹² <http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/AB2871419A747C7FC2258011002DD2FA?OpenDocument>

¹³ <https://www.tm.gov.lv/lv/jaunums/izstradata-rokasgramata-ricibai-ar-mantu-kriminalprocesu-0>

tiesības (tiesības uz pārsūdzību). Aplūkojot sākotnējam iesniegumam pielikumā pievienoto Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes priekšnieka vietnieces [...] 2018. gada 2. novembra paziņojumu Nr. 20/2/3-37712, apstiprinās iesniedzēja norādītā informācija, proti, ka tiek nosūtīta lēmuma par aresta uzlikšanu mantai kopija un tiek izskaidrotas iesniedzēja tiesības pārsūdzēt lēmumu.

Tiesībsarga ieskatā, lai gan 2018. gada 2. novembra paziņojumā Nr. 20/2/3-37712 nebija iekļauts aizliegums rīkoties ar arestēto mantu, tomēr ar šo paziņojumu nosūtīta 2018. gada 26. oktobrī pieņemtā lēmuma par aresta uzlikšanu mantai kopija, tādējādi darot zināmu aresta mantai uzlikšanas faktu, no kura secīgi arī izrietēja aizskartā mantas īpašnieka pienākums respektēt lēmumu un atturēties no jebkādas rīcības ar mantu. Līdz ar to uzskatāms, ka attiecībā uz [personu A] 2018. gada 26. oktobra lēmuma par aresta uzlikšanu mantai izpilde tika uzsākta 2018. gada 2. novembrī, kad viņam tapa zināms par šo lēmumu un attiecīgi no tā izrietēja pienākums atturēties no jebkādam darbībām ar mantu.

Nemot vērā minēto, tiesībsargs nepiekrīt iesniegumā paustajam viedoklim, ka maksimālais [personas A] tiesību uz īpašumu ierobežošanas (aresta mantai) termiņš būtu skaitāms no 2018. gada 30. oktobra. Tiesībsarga ieskatā, maksimālais [personas A] tiesību uz īpašumu ierobežošanas (aresta mantai) termiņš atbilstoši KPL 389. panta nosacījumiem ir skaitāms no 2018. gada 2. novembra un beidzās 2021. gada 2. jūnijā. Tādējādi pēc 2021. gada 2. jūnija [personas A] tiesību uz īpašumu ierobežošana nenotika saskaņā ar likumu. Līdz ar to ir konstatējams [personas A] Latvijas Republikas Satversmes 105. pantā garantēto tiesību uz īpašumu pārkāpums no procesuālā aspekta.

Tiesībsargs par atzinumā konstatēto un saistībā ar procesuālā termiņa skaitīšanas praksi aresta mantai piemērošanas gadījumā informēs Tieslietu ministriju.

Pārbaudes lietu pabeidzu.

Tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu